

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Helyi jelentőségű védett természeti terület neve:

Hidegvölgyi-mélyút

Utoljára módosítva: 2013-11-08 20:28:38

Megye: Vas

Községhatár: Kőszeg

A terület kiterjedése: 0.0652 hektár

Védetté nyilvánítás év: 2004

GPS koordináták: EOV: 460391; 230926

Felmérést végző személy(ek) neve: Gyöngyössy Péter

E-mail címe(k): kerekerdo@invitel.hu

A terület megközelíthetőségének leírása

(pl. melyik utcán kell elhagyni a települést stb.):

A Hidegvölgyi-mélyút c. terület Kőszeg belterületén a városközponttól északra a Kálvária irányában található. Megközelíthető a központ felől Várkör, Gyöngyös utca, Árpád tér, Sziget utca Erdő utca útvonalon. Az Árpád tér felől az Erdő utcára kell lekanyarodni balra (nyugat felé). Keskeny rossz állapotú út visz felfelé a sűrűn beépített utcán. Egészen addig megyünk míg az autóval járható út véget nem ér a 22. számú lapos tetejű régi villa mellett. Itt van a bejárata annak a mélyútnak, melyet Ördögárok néven ismernek a természetjárók. Az Erdő utca innen gyalogösvényként folytatódik.

Terület rövid, szöveges bemutatása (max. 2000-2500 karakter):

megközelíthetőség, terület jellegének leírása (pl. természetes erdőfolt puhafa ligeterdővel stb.):

A "Hidegvölgyi-mélyút" helyi jelentőségű természetvédelmi terület, azaz az Ördögárok, földtani érték. A Kőszegi-hegység sajátos képződményei, kultúrtörténeti jellegzetességei azok az egykori szekérutak, melyek a hegyen folyó gazdálkodást (erdőgazdálkodás, szőlőtermesztés, gyümölcstermesztés, kaszáló rétek, kaszáló gyümölcsösök művelése), illetve a hegyen való közlekedést szolgálták. Ezek az utak nem voltak kiépítve, ezért a rendszeres használat és a csapadék következményeként fellépő erózió miatt, egyre mélyebbre vágódtak a talajba. Miután egy idő után szekérral járhatatlanná váltak új nyomvonal alakult ki. Olykor egymással párhuzamosan 3-5 ilyen árokszerű bevágódás is kialakult. Ilyen ún. mélyút visz fel a Kálvária templomhoz is. Talán a legvadregényesebbre az Ördögárok alakult, mely a hegység keleti kitérítésű részén található. Valaha a Hidegvölgybe vezetett. A meredek sziklafalak olykor 10 méter magasságban szakadék szerűen kísérik a ma már keskeny ösvényt, mely sokáig az országos kéktúra és más jelzések útvonalát is befogadta. A sziklákon páfrányok tenyésznek, a tetőn a fák és a bokrok összezáródnak. Az árok alján mélyárnyék van, csak reggel és késő délután süt ide be a nap. A sziklafalak folyamatosan omladoznak, az árok alján sok a sziklaomladék. Az Ördögárok bejáratánál évekig tábla hirdette, hogy "Védett geológiai feltárás" Az egykori szekérút mély bevágódása is annak köszönhető, hogy itt a hegységre jellemző metamorf kőzetek közül meglehetősen mállékony palás kőzetek voltak a jellemzők. A területet a földtani szakirodalom is jegyzi. Ez alapján az Ördögárok sziklái az alábbi módon sorolhatók be: Kőszegi Fillit Formáció, Szurdokvölgyi Kvarcfillit Tagozat. Kőszegtől Ny-ra a Szurdokvölgy (Hidegvölgy) tektonikus eredetű hasadékaiban haladó mélyút meredek sziklafala tárja fel. A Kőszegi Fillit Formáció, mészsímentes fillitjei elsősorban kvarcfillitek kisebb részt szericitfillitek.

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

A kőzet a feltárás felső részén általában jobban palásodott, vékonypados kifejlődésű és erősen összetört, a mélyebb részeken inkább gyengén palásodott, vastagpados megjelenésű, a feltárás középső szakaszán gyűrt, hullámos településű, míg a végein inkább egyenletes sík a paláság. A kőzetanyag zöme karbonátmentes csillámoskvarcfillit, amelybe vékony szericifillit padok települnek. Ásványos összetétele: uralkodó összetevő a kvarc, ezek hézagaiban csillámszerű ásványok találhatóak, zömmel muszkovit, s emellett kevesebb paragonit, vermikulit, és klorit. Járulékos elegyrész a grafit, albit, turmalin, rutil, cirkon, apatit, és opak érc. A feltárásban a Kőszegi-hegység kőzetsorozatának a felszínről is ismert legalsó tagja tárul fel, melynek eredeti kiinduló üledéke kvarchomok-homokkő lehetett kevesebb agyagos iszapos közbetelepüléssel. Jelenleg zajlik a korábban jelzett geológiai szelvények felülvizsgálata. Az Ördög árok szikláit jelenleg is a mészmentes fillitek, kvarcfillit és szericifillit felszíni előfordulásaként tartják számon. Az Ördögárokkal párhuzamosan, jött létre egy mára kiépített stabilizált és gépkocsival is jól járható út. Ez is érdemes lenne a védelemre, elsősorban a az utatkísérő erdei tündérfűrt szinte összefüggő többezres állománya miatt. Felhasznált források: 1.)

<http://koszegitk.blogspot.hu> (Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont blogja; szerkesztő: Tompa Tibor) 2.) Kóródi Blanka (ÖNPIg szóbeli közlések) 3.) Zentai Zoltán (NYME, TTK) E-mailes konzultáció: A Hidegvölgyi mélyútra (Ördögárok) vonatkozó szakirodalmi kigyűjtés ((2013.) Szakirodalmi hivatkozások: 1.) JUGOVICS (1914): Kőzettani és földtani megfigyelések a Borostyánkő-Rohonci hegységben – Földt. Int. Évi Jel. 1914. p. 47-52. 2.) FÖLDVÁRY A.-NOSZKY J.-SZEBÉNYI L.-SZENTES F. (1948): Földtani megfigyelések a Kőszegi-hegységben – Jelentés a Jövedéki Mélykutató 1947-48. évi munkálatairól. – Magyar Pénzügyminisztérium p. 5-31. 3.) VARRÓK K. (1963): Földtani vizsgálatok a Kőszegi-hegységben – MÁFI Évi Jelentés 1960-ról p. 7-20. 4.) KISHÁZI P.-IVANCSICS J. (1984a): Kirándulásvezető a Kőszegi Kristályospala-sorozatfeltárásainak geológiai tanulmányozásához – Kézirat, Központi Bányászati Fejlesztési Intézet, Sopron

2. A TERÜLET ÁLTALÁNOS FELMÉRÉSE

2.1. Megtalálható még a védettség indoka a területen? - Igen

Szükség esetén részletezés, "Nem/Részben" válasz esetén indoklás:

2.2. Milyen élőhelyek mozaikok borítják a területet és milyen arányban?

60 % Erdő

% Gyep

% Cserjés

% Vizes terület

40 % Egyéb

Az egyéb kategóriát a csupasz függőleges sziklafalakkal jellemezhető árok miatt jelöltük, mely nehezen besorolható élőhelyként

2.3. Élőhelyi besorolás ÁNÉR- szerint (<http://www.novenyzetiterkep.hu/?q=magyar/node/45>):

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.4. Területhasználat (kérjük, jelölje az észlelteket):

Egyéb típus: átjárás, látogatás, illegális cszemétkerakás

Jellemzőik, intenzitás: régen több jelzett turistaút vezetett át rajta, ma érezhetően ritkán használt

2.5. Folyik-e természetvédelmi kezelés a területen? - Nem

Egyéb típus:

2.6. Megtalálhatóak-e az alábbi özőnfajok a területen, s milyen mennyiségben:

Akác: Nincs

Selyemkóró: Nincs

Parlagfű: Nincs

Magas/kanadai aranyvessző: Nincs

Japánkeserűfű: Nincs

Gyalogakác: Nincs

Bálványfa ("ecetfa"): Nincs

Keskenylevelű ezüstfa: Nincs

Muflon: Nincs

Egyéb (nevezze meg):

2.7. Része a terület a Natura 2000 hálózatnak? - Nem

Egy része: %

2.8. Érintkezik a terület más természetes élőhelyekkel? - Igen

2.9. Ha igen, milyen típusú élőhellyel?

A Kőszegi-hegység üde lomberdeivel

2.10. Érintkezik a terület más természetvédelmi oltalmat élvező területtel? (pl. Natura 2000, országos védettség, ex lege) - Igen

2.11. Ha igen, milyen természetvédelmi oltalmat élvező területtel? - Nem közvetlenül, de nagyon közel van a Kőszegi TK határa, illetve a Kőszegi-hegység N2000 terület határa

2.12. Van védettséget jelző tábla a területen? -

Darabszám:

Állapotuk:

2.13. Vannak vadgazdálkodási létesítmények a területen?

Magasles: db

Vadetető: db

Szóró: db

Egyéb (név és db):

3. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása

(a becslés lehet tőszámra, vagy területnagyságra vonatkoztatott, fokozottan védett faj esetében pontos tőszámot kell megadni)

Erdei tündérfürt (Aruncus dioicus) (néhány tő)

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

4. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük

(fokozottan védett fajoknál pontos állomány nagyságot kell megadni)

Fürge gyík (*Lacerta agilis*) Éti csiga (*Helix pomatia*) Nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*) Énekes rigó (*Turdus philomelos*) Fekete rigó (*Turdus merula*) Vörösbegy (*Erithacus rubecula*) Barátposzáta (*Sylvia atricapilla*) Csilpcsalpűzike (*Phylloscopus collybita*) Széncinege (*Parus major*)

5. Egyéb észrevétel

A név itt is megtévesztő, mert a Hidegvölgyi útként egy másik autóval is járható stabilizált mélyútat neveznek. Célszerűbb lett volna a területet a tényleges nevén "Ördögárok"-ként elnevezni. A ma is használt párhuzamos út is érdemes lenne a védelemre, elsősorban az utat kísérő erdei tündérfürt szinte összefüggő többvezes állománya miatt. Felhasznált források: 1.) <http://koszegitk.blogspot.hu> (Az Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpont blogja; szerkesztő: Tompa Tibor) 2.) Kóródi Blanka (ŐNPIg szóbeli közlések) 3.) Zentai Zoltán (NYME, TTK) E-mailos konzultáció: A Hidegvölgyi mélyútra (Ördögárok) vonatkozó szakirodalmi kigyűjtés ((2013.) Szakirodalmi hivatkozások: 1.) JUGOVICS (1914): Közettani és földtani megfigyelések a Borostyánkő-Rohonci hegységben – Földt. Int. Évi Jel. 1914. p. 47-52. 2.) FÖLDVÁRY A.-NOSZKY J.-SZEBÉNYI L.-SZENTES F. (1948): Földtani megfigyelések a Kőszegi-hegységben – Jelentés a Jövedéki Mélykutató 1947-48. évi munkálatairól. – Magyar Pénzügyminisztérium p. 5-31. 3.) VARRÓK K. (1963): Földtani vizsgálatok a Kőszegi-hegységben – MÁFI Évi Jelentés 1960-ról p. 7-20. 4.) KISHÁZI P.-IVANCSICS J. (1984a): Kirándulásvezető a Kőszegi Kristályospala-sorozatfeltárásainak geológiai tanulmányozásához – Kézirat, Központi Bányászati Fejlesztési Intézet, Sopron Felhasznált térképi források: 1.) www.vasteir.hu (Vas Megyei Térinformatikai Rendszer) 2.) <http://erdoterkep.nebih.gov.hu/> (Nyilvános interaktív erdőterkép a NEBIH honlapján)